

Keywords: public-private partnership, food security, innovation, agro-food sector, FoodTech, legislative regulation, investment risks, digitalization, infrastructure restoration, sustainability.

УДК 334.012.64:338.43

DOI 10.31521/978-617-7149-94-0-170

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Сухорукова А.Л., канд. наук з держ. упр., доцентка
Миколаївський аграрний національний університет
<https://orcid.org/0000-0002-6170-4955>

Анотація: Розглянуто ключові аспекти державно-приватного партнерства в аграрному секторі України, зокрема його стратегічне значення для сталого розвитку сільського господарства та забезпечення продовольчої безпеки. Визначено переваги та потенційні можливості цього механізму. Окреслено основні чинники, що визначають ефективність державно-приватного партнерства в аграрному секторі, а також запропоновано напрями його вдосконалення.

Ключові слова: публічно-приватне партнерство, аграрний сектор, інвестиції, продовольча безпека, стратегічне управління, інфраструктура, конкурентоспроможність, агропромисловий комплекс, державна політика.

У сучасних умовах глобалізаційних процесів особливого значення набуває розвиток аграрного сектору України, що потребує раціонального використання ресурсного потенціалу на основі впровадження інноваційних підходів, механізмів та інструментів. Важливу роль у цьому процесі відіграє державно-приватне партнерство, яке розглядається як ефективна форма взаємодії між органами державної влади та суб'єктами приватного бізнесу, спрямована на забезпечення сталого розвитку сільського господарства [1]. У вітчизняному аграрному секторі державно-приватне партнерство виступає одним із ключових інструментів реалізації державної аграрної політики, що забезпечує залучення позабюджетних фінансових ресурсів, а також управлінського, технологічного, інтелектуального й інноваційного потенціалу приватного сектору для розв'язання стратегічно важливих завдань розвитку сільського господарства [3].

Застосування механізмів державно-приватного партнерства в аграрному секторі характеризується низкою вагомих переваг. Насамперед це створює можливості для реалізації суспільно значущих інфраструктурних проєктів у сільському господарстві шляхом залучення фінансових, технологічних та організаційних ресурсів приватного сектору. Водночас таке партнерство сприяє підвищенню конкурентоспроможності аграрної галузі, оновленню виробничих потужностей, модернізації матеріально-технічної та сировинної бази аграрних підприємств. Важливим результатом використання інструментів державно-приватного партнерства є зростання продуктивності сільськогосподарського

виробництва, створення нових робочих місць та, відповідно, збільшення надходжень до бюджетів різних рівнів. Крім того, така взаємодія позитивно впливає на покращення якості аграрної продукції, сприяє впровадженню екологічно безпечних технологій та відновленню природного середовища.

Державно-приватне партнерство також розширює можливості державного регулювання й реалізації комплексних програм розвитку аграрної сфери. Його використання забезпечує підвищення технологічного, інвестиційного, фінансового та експортного потенціалу сільського господарства, зокрема на регіональному рівні, що є важливою передумовою сталого розвитку аграрного сектору економіки України.

Водночас приватний сектор у процесі реалізації проєктів державно-приватного партнерства в аграрній сфері отримує низку важливих переваг, серед яких – підтримка з боку державних інституцій, гарантії довгострокового інвестування, сприятливі умови для впровадження інноваційних технологій у сільському господарстві, а також можливість користування галузевими пільгами та преференціями. Такі умови сприяють зниженню інвестиційних ризиків і підвищують зацікавленість бізнесу в участі у стратегічних аграрних проєктах.

Разом із тим, незважаючи на те, що державно-приватне партнерство у світовій практиці зарекомендувало себе як ефективний та перспективний механізм економічного і соціального розвитку на різних рівнях управління, а також як дієвий інструмент залучення інвестицій у важливі соціально-економічні проєкти, в Україні цей напрям розвитку залишається недостатньо поширеним. Особливо це стосується аграрного сектору, де потенціал державно-приватного партнерства використовується лише частково та потребує подальшого вдосконалення організаційно-правових і фінансових механізмів реалізації.

Розроблення ефективних моделей і механізмів державно-приватного партнерства у процесі модернізації галузей аграрної сфери, а також визначення дієвих методів і інструментів стимулювання інноваційного розвитку потребують належного теоретичного, методологічного та методичного обґрунтування з урахуванням специфіки аграрного виробництва. Особливого значення набуває забезпечення узгодженості інтересів держави, бізнесу та інвесторів, що дасть змогу максимально використовувати позитивний вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на розвиток аграрного сектору.

Під час формування політики розвитку аграрної сфери на засадах державно-приватного партнерства необхідно враховувати низку ключових чинників. Насамперед важливим аспектом є обмеженість бюджетних ресурсів держави, що ускладнює фінансування масштабних інфраструктурних проєктів, особливо в умовах економічної нестабільності. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває залучення приватних інвестицій та інших позабюджетних джерел фінансування, здатних забезпечити ресурсну підтримку розвитку аграрної інфраструктури.

Вагомий вплив на ефективність реалізації проєктів державно-приватного партнерства має також політичне середовище. Стабільність державної політики, передбачуваність управлінських рішень і сталість законодавчої бази визначають рівень довіри інвесторів та формують сприятливий бізнес-клімат. Натомість

політичні ризики й часті зміни нормативно-правового регулювання можуть стримувати інвестиційну активність приватного сектору.

Не менш важливим чинником є регулювання ринкового середовища, яке передбачає забезпечення добросовісної конкуренції, доступу до ринків збуту та створення умов для інтеграції аграрного сектору у міжнародні торговельні системи. Підвищення ефективності аграрної політики значною мірою залежить від удосконалення нормативно-правового забезпечення, дерегуляції та лібералізації економічних процесів у галузі.

Важливу роль у розвитку державно-приватного партнерства відіграють макроекономічна політика та правова система держави. Рівень фінансової стабільності, інфляційні процеси, податкове навантаження та інвестиційний клімат безпосередньо впливають на привабливість аграрного сектору для інвесторів. Водночас наявність чіткого та стабільного правового поля забезпечує захист інтересів усіх учасників партнерства, сприяє передбачуваності умов співпраці та гарантує безпеку інвестицій.

Доцільним напрямом стратегічного управління державно-приватним партнерством у аграрній сфері є поєднання програмно-цільового та проєктно-цільового підходів. Програмно-цільове управління орієнтоване на визначення стратегічних пріоритетів інтеграції держави й бізнесу з урахуванням особливостей розвитку окремих територій [4]. Водночас проєктно-цільовий підхід передбачає розроблення та реалізацію конкретних проєктів державно-приватного партнерства, спрямованих на вирішення актуальних проблем аграрного сектору.

Для активізації розвитку державно-приватного партнерства в аграрному секторі України доцільно реалізувати низку перспективних напрямів удосконалення цього механізму. Серед них – удосконалення нормативно-правового забезпечення, розширення практики використання партнерства у сфері матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств, залучення значних обсягів інвестицій у наукомісткі та капіталомісткі напрями аграрного виробництва, розвиток агрострахування, підтримка місцевих ініціатив у розвитку сільських територій, модернізація логістичної інфраструктури та адаптація успішного міжнародного досвіду до вітчизняних умов.

Отже, формування ефективної ринкової політики в агропромисловому комплексі неможливе без конструктивної взаємодії держави та приватного сектору. Результатом такої співпраці має стати модернізація й відновлення виробничої та соціальної інфраструктури, активізація інноваційних процесів у сільському господарстві, підвищення ефективності використання державного майна та забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки України.

Список використаних джерел

1. Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2020. OECD Publishing. Paris, 2020. DOI: <https://doi.org/10.1787/928181a8-en>.
2. Poltorak, A., Stamat, V., Sukhorukova, A., Dovgal, I., & Onyshchenko, D. Strategies for regional disproportion management to restore economic security in the Ukrainian agricultural sector. *Ekonomika APK*, 2024. 31(6), P. 48–58. DOI: <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/6.2024.48>

3. Agricultural Outlook 2020-2029. Paris: FAO, OECD Publishing, 2020. DOI: <https://doi.org/10.1787/1112c23b-en>
4. The State of Agricultural Commodity Markets 2020. Agricultural markets and sustainable development: Global value chains, smallholder farmers and digital innovations. FAO. Rome, 2020. DOI: <https://doi.org/10.4060/cb0665en>.
5. Development of Public-Private Partnerships in The Agrarian Sector of Ukraine: Digitalization as a Priority / Reznik N. et al. International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE). 2019. № 8(3). P. 275–281.

Abstract: The article considers key aspects of public-private partnership in the agricultural sector of Ukraine, in particular its strategic importance for the sustainable development of agriculture and ensuring food security. The advantages and potential opportunities of this mechanism are identified. The main factors that determine the effectiveness of public-private partnership in the agricultural sector are outlined, and directions for its improvement are also proposed.

Keywords: public-private partnership, agricultural sector, investments, food security, strategic management, infrastructure, competitiveness, agro-industrial complex, state policy.